

België - Belgique
P.B.
2600 Berchem 1-2
BC 9943

INSTITUUT VOOR AMERIKANISTIEK vzw. TIJDSCHRIFT

Driemaandelijks tijdschrift
Afgiftekantoor 2600 Berchem 1
P4A 8008

2008- Nr.1
Januari-februari-maart
<http://www.amerikanistiek.org>

INHOUD

Bibliotheek
Aankopen
Blz. 2-3

De maïsgod in Brussel
Johan Daelman
Blz. 4-5

Ritual Americas
Symposium Program
Blz. 6-10

Paracastextiel
Rita Lammertyn
Blz. 11-15

Bezoek tentoonstelling
"Paracas
Trésors inédits du
Pérou ancien"
Parijs
Blz. 16

Uw bijdrage 2008
Blz. 16

Masker met de afbeelding van een chaman - Groene jadeit - Olmeek - Mexico
© Galerie Mermoz - Paris

Tijdelijk secretariaat: Johan Daelman
Verantw. uitgever: Johan Daelman. Schoolstraat 3, 2340 Beerse, Belgium. Tel.: 014/61.15.67
jdaelman@hotmail.com

B I B L I O T H E E K
A A N K O P E N

ARQUEOLOGÍA MEXICANA

Vol. XIV. Núm. 79 Mayo-Junio 2006
Themanummer: Los Huastecos

- Léon-Portilla, Miguel. Mesoamérica: Una civilización originaria. Blz. 18-27.
Solís Olguín, Felipe. Los Huastecos. Blz. 28-31.
Stresser-Péan, Guy. La Huasteca: historia y cultura. Blz. 32-39.
Zaragoza Ocaña, Diana y Patricio Dávila Cabrera. Tamoha, San Luis Potosí. Blz. 40-45.
De La Fuente, Beatriz. La escultura huasteca. Blz. 46-53.
Velázquez Castro, Adrián. Trabajos huastecos en concha. Blz. 54-57.
Johansson, Patrick. Erotismo y sexualidad entre los huastecos. Blz. 58-64.
Bello-Suazo Cobar, Gregorio. La arqueología de El Salvador. Blz. 66-71.
Noguez Xavier. Códice Laud. Blz. 72-73.
Solís Olguín, Felipe. Le región Huasteca. Blz. 76-83.

Vol. XIV. Núm. 80 Julio-Agosto 2006
Themanummer:
La producción artesanal en mesoamérica
Concha-obsidiana-cerámica-abrasivos

- Solís Olguín, Felipe. El pectoral de concha del Templo Mayor. Blz. 16.
Muñoz Espinosa, María Teresa. El culto al dios Murciélagos en Mesoamérica. Blz. 17-23.
Eguarte, Luis E. Los murciélagos en México. Blz. 24-25.
Manzanilla N., Linda. La producción artesanal en Mesoamérica. Blz. 28-35.
Feinman, Gary M. Y Linda Nicholas. La producción artesanal en Oaxaca. Blz. 36-43.
Velázquez Castro, Adrián. Producción de objetos de concha en el Templo Mayor. Blz. 44-48.
Pastrana, Alejandro. La obsidiana en Mesoamérica. Blz. 49-54.
Langenscheidt, Adolphus. Los abrasivos en Mesoamérica. Blz. 55-60.
González Arratia, Leticia. Las cuevas mortuorias de Coahuila. Blz. 61-65.

- Castañeda de la Paz, María. La Tira de la Peregrinación. La ascendencia chichimeca de los mexicas. Blz. 66-71.
Noguez, Xavier. Códice Techialoyan García Granados. Blz. 72-73.
Velázquez Morlet, Adriana. Sur de Quintana Roo. Guía de viajeros. Blz. 76-82.

Vol. XIV. Núm. 81 Septiembre-October 2006
Themanummer:
Rutas y caminos en el México prehispánico

- Osorio, Victor. Quetzalcóatl-Tlaltecuhli. Escultura de la dualidad. Blz. 16-17.
Sierra Longega, Patricia. La codormiz. Animal mítico. Blz. 18-23.
García Martínez, Bernardo. Rutas y caminos en el México prehispánico. Blz. 24-25.
Fournier, Patricia. Arqueología de los caminos prehispánicos y coloniales. Blz. 26-31.
Gutiérrez Mendoza, Gerardo y Peter Van Rossum. De los Valles Centrales de Oaxaca al Golfo de México. Blz. 32-36.
Ortiz Díaz, Edith. Caminos y rutas de intercambio prehispánico. Blz. 37-42.
Maldonado Cárdenas, Rubén. Los caminos prehispánicos de Yucatán. Blz. 43-47.
Noguez, Xavier. Tira de la Peregrinación. La migración mexicana. Blz. 48-53.
Hassig, Ross. Rutas y caminos de los mexicas. Blz. 54-59.
García Martínez, Bernardo. La conformación del espacio novohispano. Blz. 60-65.
García Martínez, Bernardo. Veredas y caminos en tiempos del automóvil. Blz. 66-69.
Urcid, Javier. Antigüedad y distribución de la danza de los Voladores. Blz. 70-74.
Cruz Castillo, Óscar Neil y Ranferi Juárez Silva. Pieza olmeca en la Cueva Hato Viejo. Olancho, Honduras. Blz. 75-77.
Noguez, Xavier. Códice Vindobonensis núm. 1. Blz. 78-79.
Chinchilla Mazariégos, Oswaldo. El jaguar iguana. Blz. 82-85.

*Vol. XIV. Núm. 82 Noviembre-Diciembre 2006
Themanummer: El estado de Guerrero*

- Nalda, Enrique. La concha grabada del Edificio del Búho. Dzibanché, Quintana Roo. Blz. 16-17.
 Moheno, César. Guadalupe Mastache (1942-2004). Blz. 18-19.
 MacLaren Walsh, Jane. Falsificando la historia. Los falsos objetos prehispánicos. Blz. 20-25.
 Schmidt Schoenberg, Paul. La época prehispánica en Guerrero. Blz. 28-37.
 Reyna Robles, Rosa Ma. Y Paul Schmidt Schoenberg. El estilo olmeca en Guerrero. Blz. 38-41.
 Reyna Robles, Rosa Ma. La Organera-Xochipala, Guerrero. Blz. 42-46.
 Manzanilla López, Rubén y Jorge Arturo Talavera González. Cuetlajuchitlan. Sitio preurbano en la región Mezcala. Blz. 47-51.
 Jiménez Padilla, Blanca y Samuel Villela Flores. Los códigos histórico/territoriales en Guerrero. Blz. 52-57.
 Matos Moctezuma, Eduardo. Ichcateopan y los restos de Cuauhtémoc. Blz. 58-61.
 Villela Flores, Samuel. Ídolos en los altares. La religiosidad indígena en la montaña de Guerrero. Blz. 62-67.
 Talaván, Miquel Luque y María Castañeda de la Paz. Escudos de armas tlaxcaltecas. Iconografía prehispánica y europea. Blz. 68-73.
 Paxton, Merideth. Códice de Dresde. Blz. 74-75.
 Reyna Robles, Rosa Ma. Guerrero. Guía de viajeros. Blz. 78-85.

*Vol. XIV. Núm. 83 Enero-Febrero 2007
Themanummer: Cenotes en el área maya.*

- Ortiz C., Ponciano, Ma. Del Carmen Rodríguez M., Ricardo Sanchez H. Y Jasinto Robles C. El bloque labrado con inscripciones olmecas. El Cascajal, Jaltipan, Veracruz. Blz. 15-18.
 Álvaro Barrera Rivera, Alicia Islas Domínguez, Gabino López Arenas, Alberto Díez Barroso Repizo y Ulises Lina Hernandez. Hallazgo de lápida monumental con la representación de Tlaltecuhli. Templo Mayor de México-Tenochtitlan. Blz. 19-22.
 Matos Moctezuma, Eduardo y Leonardo López Luján. La diosa Tlaltecuhli de la Casa de las Ajaracas y el rey Ahuítzotl. Blz. 23-29.
 Beddows, Patricia, Paul Blanchon, Elva Escobar y Olmo Torres-Talamante. Los cenotes de la península de Yucatán. Blz. 31-35.
 Gallareta Negrón, Tomás. Cenotes y

- asentamientos humanos en Yucatán. Blz. 36-43.
 Stephens, John L. Bolonchén, Campeche. Blz. 44-45.
 Maldonado Cárdenas, Rubén. El cenote Xlakah. Dzibilchaltún, Yucatán. Blz. 46-49.
 Cobos, Rafael. El Cenote Sagrada de Chichén Itzá, Yucatán. Blz. 50-53.
 De Anda Alanís, Guillermo. Los huesos del Cenote Sagrado. Chichén Itzá, Yucatán. Blz. 54-57.
 Rojas Sandoval, Carmen. Cementerios acuáticos mayas. Blz. 58-63.
 Grosjean, Sergio, Arturo González y Carmern Rojas. El cenote Ziiz Ha. Evidencias de artillería. Blz. 64-65.
 Martos López, Luis Alberto. Los cenotes en la actualidad. Blz. 66-70.
 Otis Charlton, Cynthia L. y Thomas H. Charlton. Artesanos y barro. Blz. 71-76.
 Noguez, Xavier. Códice de Huichapan. Blz. 78-79.
 Cenotes en la península de Yucatán. Guía de viajeros. Blz. 82-83.

*Vol. XIV. Núm. 84 Marzo-Abril 2007
Themanummer: La guerra en Mesoamérica.*

- Martínez del Campo Lanz, Sofía. Dos máscaras de Dzibanché, Quintana Roo. Blz. 16-19.
 Siller Camacho, Juan Antonio. Arquitectura en Mesoamérica. I. Urbanismo. Blz. 20-29.
 Hassig, Ross. La Guerra en la Antigua Mesoamérica. Blz. 30-40.
 Stuart, David. Los antiguos mayas en guerra. Blz. 41-47.
 Pohl, John M.D. La guerra entre los zapotecos. Blz. 49-53.
 Jiménez García, Esperanza Elizabeth. Iconografía guerrera en la escultura de Tula, Hidalgo. Blz. 54-59.
 Cervera Obregón, Marco. El *macuáhuatl*. Un arma del posclásico tardío en Mesoamérica. Blz. 60-65.
 Barrera Rodríguez, Raúl. Arqueología en El Cajón, Nayarit. Blz. 66-73.
 Noguez, Xavier. *Relación de Michoacán*. Blz. 74-75.
 Khorraamzadeh, Heshmatallah. Exhibición "Persia: Fragmentos del paraíso. Tesoros del Museo Nacional de Irán. Blz. 76-79.
 Montúfar López. Las chías sagradas del Templo Mayor de Tenochtitlan. Blz. 82-85.

DE MAÏSGOD IN BRUSSEL

Johan DAELMAN

Van 16 tot 27 januari 2008 liep in Tours & Taxis te Brussel de 53ste Antiekbeurs van België.

Het eerste dat daarbij opviel was dat de naam de lading niet dekte. Ongeveer de helft van de ruimte werd immers ingenomen door standen met moderne beeldhouw- en schilderkunst. Het blijft mij onduidelijk wat werken van Botero en Panamarenko komen doen op een antiekbeurs. Hetzelfde verschijnsel doet zich trouwens voor op de gerenommeerde Tefaf-beurs in Maastricht. Het wordt tijd dat de organisatoren een andere naam gaan verzinnen voor deze evenementen.

Toch moet toegegeven worden dat de kwaliteit van de tentoongestelde stukken dit jaar uitzonderlijk hoog was. Een van de antiquairs wist mij te vertellen dat dit het gelukkige resultaat was van de strenge controle vooraf. Iedere deelnemer was verplicht alle meegebrachte stukken te laten keuren door een ploeg experts. Alles wat niet voldeed aan hun strenge normen van kwaliteit en originaliteit mocht niet worden geëxposeerd en moest weer worden ingeladen. Een derde van de aanvoer zou op die wijze geweigerd zijn.

Het neusje van de zalm voor amerikanisten was helemaal in het begin te vinden in stand nr.2. De heer Santo Micali van de Galerie Mermoz van Parijs wist ons opnieuw te verrassen met een collectie topstukken van de precolumbiaanse kunst om vingers en duimen af te likken. Een honderdtal voorwerpen van ongeziene kwaliteit waren te koop voor personen met een heel stevige beurs maar waren ook een lust voor de gretige ogen van iedere amerikanist.

Het belangrijkste stuk uit de verzameling is waarschijnlijk een grote polychrome mayaschotel met de afbeelding van de maïsgod. Onze voorzitter mevrouw Julia Montoya heeft de heer Erik Boot gevraagd of hij de vier teksten op de schotel kon ontcijferen. Wij zullen dat publiceren zodra we hierop antwoord hebben gekregen. Hier brengen wij u voorlopig, in vertaling, de tekst van het "Certificat d'authenticité".

GROTE SCHOTEL MET AFBEELDING VAN DE MAÏSGOD

MAYA-Mexico

450-750 o.t.

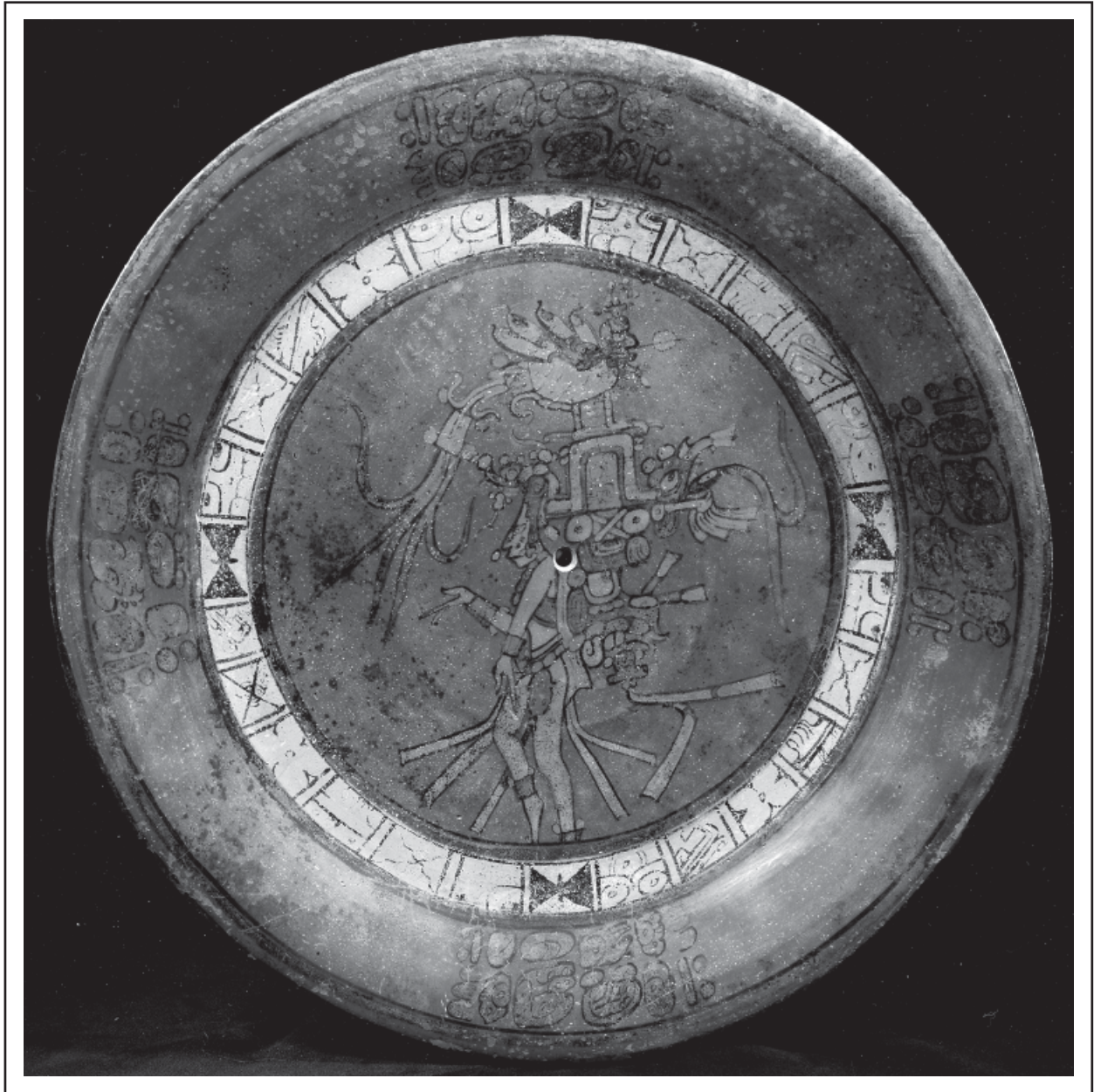
Hoogte : 5,5 cm

Diameter: 46 cm

Polychroom aardewerk

Grote schotel waarvan de inwendige oppervlakte verdeeld is in een platte bodem, omringd door een symbolisch hemelmotief en twee bijkomende banden op de rand. Het centrale vlak van de bodem is gedecoreerd met een Holmul-danser in profiel die niemand anders is dan de jonge maïsgod op het ogenblik van zijn opstanding uit de onderwereld. De bewegingen van de danser worden benadrukt door het lichtjes opgeheven rechterbeen en de houding van de armen. Het verlengde hoofd en de spondylus (stekelige oester) aan de gordel worden toegeschreven aan de maïsgod. De danser draagt de typische uitrusting van de Holmul-danser.

Deze uitrusting bestaat uit verschillende elementen. Bovenaan is een afbeelding te zien van de oervogel met mensenhoofd. Deze vogel wordt geassocieerd met het offer en met de troonsbestijging van koningen. Onder deze vogel vinden we het lichaam van een slang, gesegmenteerd zoals een hemelband, en in de vorm van een nis waarin een mythisch wezen zou kunnen schuil gaan. Het element onderaan de uitrusting bestaat altijd uit het Cauac-monster, symbool van de aarde. Het geheel van de voorwerpen op de

© Galerie Mermoz - Paris

rug vormt een kosmologische voorstelling van wereld van de oervogel die heerst over de hemel, de aarde en zijn bewoners.

Een crèmekleurige hemelband, verdeeld in vier kwadranten, omringt de centrale scène en accentueert hierdoor de kosmologische natuur van de wedergeboorte van de maïsgod. Verder vinden we op een oranje ondergrond vier inscripties, allen geplaatst in de vier kardinale punten. De onderste tekst wordt gelezen van rechts naar links, terwijl de tekst bovenaan gelezen wordt van links naar rechts. Elke tekst begint met het cijfer 7, cijfer geassocieerd met de maïsgod.

De bovenste rand van de schotel is gebroken en werd in twee stukken aaneen geplakt.

De iconografie van deze mayaschotel is van een uitzonderlijk belang. Dat vertaalt zich natuurlijk op het prijskaartje van dit voorwerp. Gefortuneerde geïnteresseerden kunnen hierover informatie bekomen op de redactie.

RITUAL AMERICAS

Configurations and recombinings of the devices and behaviours ritual in the
New World, in historical and contemporary societies

2nd REEA conferences, Louvain-le-Neuve, Belgium, April 2-5, 2008

Symposium Program

www.societedesamericanistes.be

Image and Ritual in the Aztec World (Sylvie Peperstraete & Michel Graulich) (April 3rd, 2008)

1-Juan José Batalla Rosado, Universidad Complutense de Madrid

«*La sección de las mantas rituales del Grupo Magliabechiano a través del Códice Fiestas a los indios a el demonio en días determinados y a los finados*»

2-María Cristina López Ortego, Universidad Complutense de Madrid

«*Importancia e interés del Códice Florentino en la medicina novohispana del siglo XVI*»

3-Karla Ramírez Rosas, Université de Bonn

«*Los tocados de Tlaloc en el Códice Borgia*»

4-Maarten Jansen & Gabina Aurora Pérez Jiménez, Université de Leiden

«*Ceremonial Speech in the mexican Codices*»

5-Elodie Dupey García, Ecole Pratique des Hautes Etudes, Paris – Université de Paris XII, Val de Marne, Créteil

«*Rito de toma de posesión de un territorio y simbolismo de lo multicolor entre los antiguos nahuas*»

6-Aurélie Couvreur, Ecole du Louvre, Paris

«*Sceptre de divinité et instrument de musique rituel : les usages et le symbolisme du chicahuaztli*»

7-Nathalie Ragot, Ecole Pratique des Hautes Etudes, Paris

«*Rites et rituels autour de Mictlantecuhtli*»

8-Victoria Solanilla Demestre & Montserrat Bargalló Sánchez, Universidad Autónoma de Barcelona

«*Los textiles y el calendario tenochca*»

9-Michel Graulich, ULB

«*Les éléments aztèques des peintures de Cacaxtla*»

10-Sylvie Peperstraete, FNRS-ULB

«*Los ritos aztecas en imágenes. Texto y representación de los dioses y fiestas en la obra de Fray Diego Durán*»

Transformation of Religiosity in the Americas: between Integration and Resistance (Alexandra Carlier & Charlotte Plaideau) (April 3rd, 2008)

1-Sanne Derks, Radboud University Nijmegen, the Netherlands

«*Integrating neo-liberal politics with religious rituals at the pilgrim site of the Virgin Urkupiña in Quillacollo, Bolivia*»

2-Perig Pitrou, CEMCA, Doctorant (EHESS-LAS)

«*Les représentations du corps et de la nature dans la Mixe Alta de l'Etat de Oaxaca (Mexique)*»

- 3-Jaime García Leyva, Universidad Autónoma de Guerrero, México
 «Ritualidad y oralidad en los pueblos indígenas de México»
- 4-Beatriz Carbonell, Universidad Fasta-Patagonia Argentina
 «Conciencia individual y social en el chamanismo mapuche»
- 5-Bastien Sepulvedad, Université de Rouen
 «Tradition versus modernité: pratiques religieuses et dynamiques identitaires dans la société mapuche contemporaine»
- 6-Alexandra Carlier, Université Libre de Bruxelles
 «¿Podemos hablar de continuidad de la religión andina prehispánica en las comunidades campesinas peruanas? El caso de las comunidades del valle alto del Chillón (Sierra de Lima, provincia de Canta).?»
- 7-Charlotte Plaideau, Université Catholique de Louvain-la-Neuve
 «Oponiendo-Se a la cultura popular, mientras integrando-la» - la guerra contra el diablo entre las líneas (Salvador De Bahia - Brasil)
- 8-Carlos A. Casas Mendoza, Universidad Autónoma de San Luis Potosí
 «Religiosidad y espacio sagrado: formas de resistencia y continuidad en el centro norte-norte potosino, mexicano»
- 9-Gabriel Alvarez, UEA, Brasil
 «El ritual de la Tucandeira entre los Sateré-Mawé. Símbolos, poder y parentesco»
- 10-Filippo Lenzi Grillini, Université de Sienne (Italia)
Le Toré : «Rituel religieux de la différence » entre les indios et les non-indios du Nord-Est brésilien.
- 11-Valéria Carvalho, Université Libre de Bruxelles, Nucleo de Estudos Amazônicos da Universidade de Brasília
 «Rituels et mouvements religieux en Amazonie»
- 12-Anath Ariel de Vidas, Centro de Estudios Mexicanos y Centroamericanos (CEMCA)
 «La pastorale indigène dans un village nahua au Mexique. La réponse des ouailles»
- 13-Genny Negroe Sierra y Francisco Fernández Repetto, Universidad Autónoma de Yucatán
 «Flagelos colectivos y rogativas públicas en Yucatán colonial»
- 14-Neptalí Ramírez Reyes, Universitat Autònoma de Barcelona
 «Emoción, Danza e Identidad en San Miguel Tzinacapan. Puebla México.»
- 15-Olivia Angé, Centre d'Anthropologie Culturelle – Université Libre de Bruxelles
 «Le caractère rituel des prestations économiques réalisées dans le cadre des foires de troc organisées par les populations qollas d'Argentine.»
- 16-Claudia Morales Carbajal, Instituto de Investigaciones Antropológicas UNAM
 «Las cuevas de la Sierra de Zongolica, Veracruz: umbral de encuentros entre el pasado prehispánico y el presente »

Andean Ceremonial Spaces: Historic and Anthropological Analysis (Mónica Gudemos & Francisco Gil García) (April 3rd, 2008)

Detailed program not available for the moment

Sacred Horizons: Readings from the Maya World (Daniela Maldonado & Piero Gorza) (April 4th, 2008)

- 1- Daniela Maldonado, Universidad Nacional Autónoma de México
 «Señoras del agua. Tradición y ritual en torno a lo sagrado femenino en Yucatán»
- 2- Piero Gorza, Università de Torina-CSACA, Perugia
 «Espacios sagrados y espacios políticos en una comunidad maya tzotzil de los Altos de Chiapas»
- 3- Luisa Vázquez de Ágredos Pascual, Universidad Politécnica de Valencia
 «El color y lo funerario entre los mayas de ayer y de hoy, ritual, magia y cotidianidad»
- 4- Teri Erandení Arias Ortiz, Universidad de Bonn
 «Entre vírgenes y cocodrilos. Acercamiento a dos festividades en Tabasco y Guatemala»
- 5- Ma Josefa Iglesias Ponce de León & Andrés Ciudad Ruiz, Universidad Complutense de Madrid
 «Rituales de clásico terminal en Machaquila, Petén»

- 6- Mario Humberto Ruz, Universidad Nacional Autonoma de Mexico
«*La gruta, el panteón y la iglesia. Tres ambitos sacros en la Guatemala colonial*»
- 7- Enrique Rodriguez, Universidad Nacional Autonoma de Mexico
«*Gesto y ritual. Una mirada en las prácticas religiosas de los mayas contemporáneos en Guatemala y Yucatán*»
- 8- David de Angel, Universidad Complutense, Madrid
«*Renovando el pactos con los dueños: las celebraciones de San Diego y el hanlikol al norte del Camino Real*»
- 9-Martha Ilia Nájera Coronado, Universidad Nacional Autonoma de Mexico
«*Rituales de regeneración del cosmos*»
- 10-Sebastian Matteo & Asier Rodriguez, Universidad de Bruselas, Universidad Pompeu Fabra, Barcelona
«*Aspectos rituales del nagualismo en la religion maya de la epoca clásica* »

Funerary Practices and Pattern in Ancient South America (Peter Eeckhout & Larry Stewart Owens) (April 4th, 2008)

- 1-Antti Korpisaari (University of Helsinki, Finland) & William H. Isbell (State University of New York at Binghamton, USA)
«*Burial in the Wari and the Tiwanaku Heartlands: Similarities, Differences, and Meanings*»
- 2-Carolina Agüero (Universidad Católica del Norte, Chile) y Mauricio Uribe (Universidad de Chile)
«*Tumbas y túmulos en la costa y pampa de Tarapacá: explicando el Período Formativo en el Norte de Chile (Andes Centro Sur)* »
- 3-Rommell Angeles Falcón (Museo Municipal Huaca Malena, Perú)
«*Patrones Funerarios durante el Horizonte Medio en Huaca Malena, Asia, Perú*»
- 4-Aïcha Bachir Bacha (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, France)
«*Archéologie et iconographie de la tête trophée Nazca, côte sud du Pérou, 50 av. J.-C., 650 ap. J.-C.* »
- 5-Luis Jaime Castillo & Carlos E. Rengifo Chunga (Pontificia Universidad Católica del Perú)
«*La identidad funeraria de los Especialistas. La construcción de la identidad durante el periodo Transicional en San José de Moro*»
- 6-Luisa Esther Diaz Arriola (Universidad Nacional Mayor de San Marcos, Lima – Perú)
«*Preparación de cuerpos y fardos funerarios Ychsma en Armatambo* »
- 7-Régulo Franco Jordán (Fundación Wiese, Perú)
«*La Tumba Real De Le Señora de Cao, Primera gobernante del estado Mochica en la Costa Norte del Perú*»
- 8-Oscar Daniel Llanos Jacinto (Centre de Recherche sur l'Amérique Préhispanique, France)
«*Decapitados para el templo: interpretación de un contexto funerario Nazca en Cahuachi*»
- 9-Enrique Lopez-Hurtado (University of Pittsburgh, USA)
«*Lejos, tan cerca : Viviendo con los ancestros en la costa central del Perú*»
- 10-Maria Cecilia Lozada & Ran Boytner (University of Chicago, USA)
«*The Ossuary of Carora: Collective Pre-Hispanic Mortuary Practices in the Valley of Tarapaca, Northern Chile* »
- 11-María del Rosario Montoya Vera (Instituto Nacional de Cultura, Perú)
«*Estudio Interdisciplinario de Semillas de Nectandra sp. en Contextos Funerarios Chimú en Huaca de la Luna, Costa Norte del Perú*»
- 12-Lawrence Stewart Owens (University of London, UK) & Peter Eeckhout (Université Libre de Bruxelles, Belgique)
«*Severe Pathologies and Lethal Diseases at Pachacamac: Archaeological Evidence, Bioarchaeological Analysis, and Holistic Interpretations*»
- 13-Gabriela Ramos (University of Cambridge, UK)
«*Cambios en las prácticas funerarias andinas : rupturas y transiciones antes y después de la conquista europea*»

14-Francisco Vallejo Berrios (Universidad Nacional Federico Villarreal, Perú)
 «Sistemas funerarios del Intermédio Tardío en la Costa Central Peruana : los casos de los cementerios Ychsma y Huacho»

**Rock Art in the Americas: mythology, cosmogony and rituals (Françoise Fauconnier & Serge Lemaitre)
 (April 5th, 2008)**

- 1-Françoise Fauconnier, Musées Royaux d'Art et Histoire, Bruxelles (MRAH)
 «Rituels et symbolisme dans l'art rupestre du sud-est bolivien.»
- 2-Serge Lemaitre, Musées Royaux d'Art et Histoire, Bruxelles & Université Libre de Bruxelles (ULB)
 «Le tabac et les sites de peintures rupestres des Grands Lacs canadiens.»
- 3-Judith Trujillo, Universidadde de Tras-os-Montes e Alto Douro, Portugal
 «New aspects of Rock art in Colombia»
- 4- Alicia Colson, McGill Universiy
 «Ritual aspects of an Algonquian rock art site, Ontario»
- 5- Guillermo Munoz, Universidadde de Tras-os-Montes e Alto Douro, Portugal
 «The rock art of Colombia : contemporary ritual aspects»
- 6- Jean Guffroy, Institut de Recherche pour le développement, Orléans (ERMES)
 «Art rupestre et symbolisme andin»
- 7- Carmen Pérez Maestro , Université de Merida, Espagne
 «Aymara Rock Art of Cutimbo (Puno, Peru)»
- 8- Martha Cabrera Guerrero, Institut National d'Anthropologie et Histoire (INAH)
 «El arte rupestre de la Cueva del Murciélago (Acapulco, México) y simbología e integración en un paisaje ritual»
- 9-Jose Luis Punzo, Institution:Institut National d'Anthropologie et Histoire (INAH)
 «Manifestaciones rupestres en el sitio de La Ferrería (Durango, México). Interpretaciones ligadas a los rituales y sus posiciones con respecto a los edificios arqueológicos y a los puntos solsticiales y equinocciales»
- 10-Larissa Mendoza Straffon
 «Cueva de la Serpiente (BCS): Análisis interpretativo de un conjunto rupestre gran mural»
- 11-Brigitte Faugère
 «Visiones y guerreros: las pinturas rupestres del norte de Michoacan, Mexico»

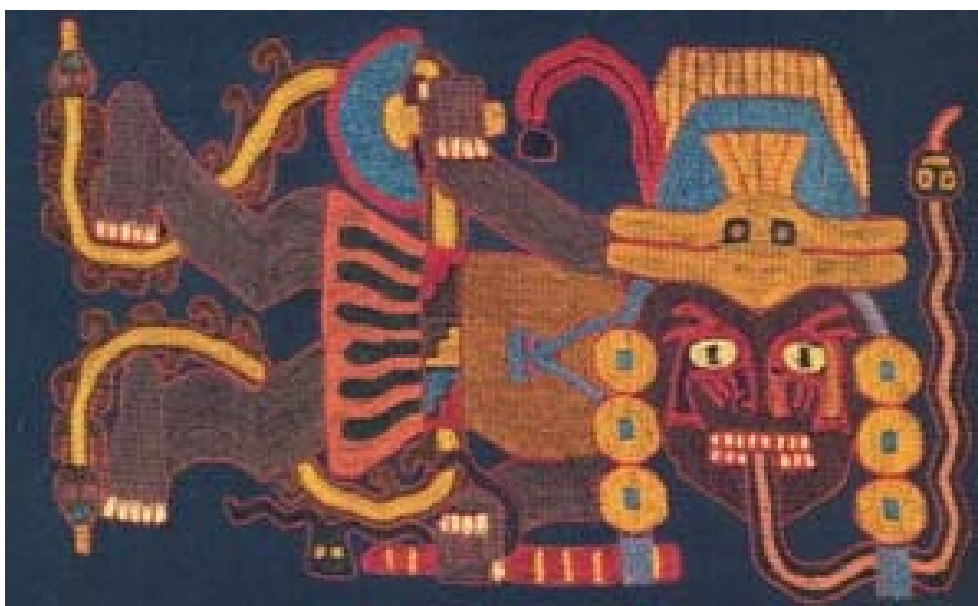
Native Spiritualities, Ritual Transformations and Contemporary Traditions (Frédéric Laugrand & Olivier Servais) (April 5th, 2008)

- 1-Servais, Olivier, Professeur, Université catholique de Louvain
 «Ritualités, conversion et néo-traditionalismes politiques»
- 2-Laugrand, Frédéric, Professeur, Université Laval
 «Le rituel comme kaléidoscope : le cas des cercles de guérison et des pratiques d'inspiration chamanique chez les Inuit»
- 3-Pedro Miranda Ojeda, Universidad Autónoma de Yucatán
 «Blasfemia, irreverencia y conculcación. Las herejías menores como instrumentos de expresión de la rebeldía en el México colonial»
- 4-Goyon, Marie, Chercheur à l' Université Lyon 2
 «Savoir-faire et cultes féminins dans les Plaines canadiennes : négociations, stratégies de résistance et créations culturelles contemporaines»
- 5-Chaplier, Mélanie, Assistante, Université Catholique de Louvain
 «Religion et développement à la baie James. Position des Néo-traditionalistes cris face à la dérivation de la rivière Rupert»

- 6-Piccoli, Emanuelle, Aspirante FNRS, Université Catholique de Louvain
«*Les rondes paysannes de Cajamarca (Pérou): une réinvention du politique dans les communautés andines*»
- 7-Géline, Claude, Professeur, Université de Sherbrooke
«*Discours politiques autochtones, ritualités et religions autochtones : les cas des attikameks et des Mohawk*»
- 8-José Enrique Finol, Universidad del Zulia Facultad de Ciencias Maracaibo
«*Tiempo, cotidianidad y evento en la estructura del rito*»
- 9-José González Enríquez, Université de Lyon II
«*Un rituel Yaqui. L'homme-Cerf-Fleur et le Sage de la fête*»
- 10-María Imelda González Mecalco, Universidad Pedagógica Nacional México
«*De volcanes y personas. Concepciones de los niños sobre el volcán Popocatepetl*»
- 11-Neyra Patricia Alvarado Solís, El Colegio de San Luis, A.C
«*La memoria y el saber. Peregrinaciones del desierto mexicano*»
- 12-Gabriel O. Alvarez, Universidad del Estado de Amazonas
«*El ritual de la Tucandeira entre los Sateré-Mawé. Símbolos, poder y parentesco*»
- 13-Laurent Jérôme, Université Laval
«*Les rires du rituel. L'humour comme procédé émotionnel et relationnel dans le rituel de la suerie (Sweat Lodge)*»
- 14-Pedro Miranda Ojeda, Universidad Autónoma de Yucatán
«*Blasfemia, irreverencia y conculcación. Las herejías menores como instrumentos de expresión de la rebeldía en el México colonial*»

Meer informatie over dit symposium is te vinden op: <http://www.societedesamericanistes.be/>
De prijs voor de gewone deelnemers (toehoorders) is nauwelijks 30 Euro!

© Yutaka Yoshii. Detail Paracasmantel

PARACASTEXTEL

Rita LAMMERTYN

SITUERING

De chronologie van de Paracascultuur is heel variabel: momenteel wordt aangenomen dat de periode loopt tussen 800 v.C tot 200 v.C. met name de Vroege Horizon.

Zij komt tot ontwikkeling aan de zuidkust, rond het gelijknamige schiereiland, temidden van een woestijnomgeving. Zij breidt zich uit over de valleien van Chincha, Pisco, Ica, Palpa en de Río Grande in het Nazca-gebied. Momenteel wordt ook aangenomen dat het Paracasgebied (of haar invloed) zich ook uitbreidt naar de Cadete en Topará vallei in het noorden en naar de Palpa en Nazca vallei in het zuiden.

Er zijn geen grote tempels, maar wel grafheuvels in adobe, die soms kleine zaaltjes ondersteunden. Een schuine helling leidde naar de top.

Volgens de iconografie wordt de cultuur opgedeeld in Paracas Cavernas, met collectieve diepe begraafplaatsen in de vorm van een fles, en in Paracas Necrópolis, met grotere begraafplaatsen waarin meer dan 400 fardos (mummiebundels) de één naast de andere gelegd werden. Deze grafpakketten zijn mummies die in doeken gewikkeld zijn en vergezeld waren van offergaven. Bij de Paracas-mummies werden de hoofden vervormd en soms

vertonen ze trepanaties (schedelboringen). Deze Indianen hadden niet alleen medische kennis van het menselijk lichaam waarvan de schedelboringen getuige zijn, maar zij tevens technische kennis van irrigatie en waterhuishouding.

Door het zeer droge klimaat zijn de gerenommeerde weefsels, meestal uit katoen, zeer goed bewaard gebleven. Het zijn doeken, versierd met gouddraad, dubbele weefsels of gaaswerk. De kleuren zijn beperkt maar zeer levendig en door het gebruik van het borduurwerk hebben ze de neiging zich los te maken van de structuur van het weefsel. Deze mensen worden aanzien als de makers van het fijnste textiel van precolumbiaans Amerika en werden beïnvloed door de Chavíncultuur (Vroege Horizon).

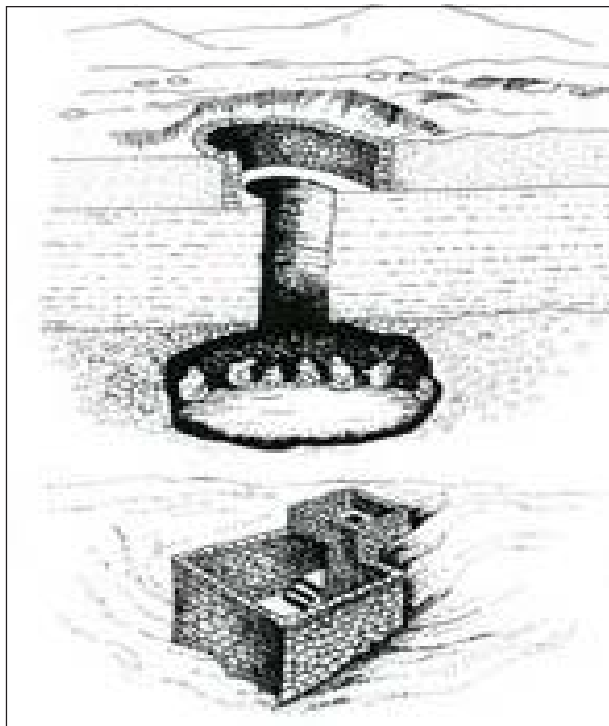
De keramiek is versierd met motieven die dicht aanleunen bij die van de beschilderde stoffen: dit komt door het gebruik van harshoudende pigmenten die pas na het bakken aangebracht werden. Het bakprocédé van kleuren wordt pas ontdekt tijdens de Paracas Necrópolis en wordt slechts toegepast bij gebruik van een witachtige klei om kalebassen of pompoenen te imiteren.

Eén van de meest gebruikte iconografische thema's is het 'Gevlekte Wezen', een mythisch personage met een katachtige kop, of in de vorm van een hart. Uit dit personage vloeien twee lange slangvormige slingers en het zwaait met een mes en een trofee-hoofd.

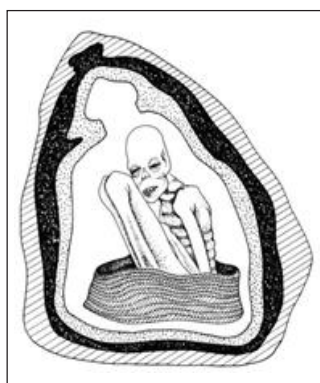
PARACAS GRAVEN

Paracas Cavernas (1000 v.C. tot 500 v.C.) heeft typisch flesvormige graven die gaan tot een diepte van 4 m (de exacte diepte voor een uitstekende bewaring). Deze flesvormige graven (Cavernas) en de latere vierkante kamers (Necropolis) (500 v.C.-200 v.C.) bevatten meerdere personen (± 40), allen boven elkaar gelegd.

Tekening van de twee types schachtgraven: Het vroege 'Cavernas' boven en het latere 'Necropolis' onder.

Schematische voorstelling van een typisch mummie-bundel met het lichaam in foetushouding, zittend in een mand en omwikkeld met doeken.

De keramiek in de graven is vooral gekenmerkt door de dubbele tuitbrug combinatie. De kruik kan ook de vorm van een hoofd aannemen. Aan de top van een tuit werden dikwijls menselijke wezens afgebeeld (maar geen jaguar!).

De keramiek was echter ondergeschikt aan het prachtig textiel dat werd geproduceerd.

ONTDEKKING VAN DE PRÉ-INCA GRAVEN VAN WARI-KAYAN

Gealarmeerd door het verschijnen van buitengewone ongekende antieke weefsels in Lima, gaf Julio César Tello, destijds verantwoordelijk voor het MNA in Lima, opdracht aan zijn ploeg een reeks onderzoeken te starten op het schierleiland Paracas. Bij de aanvang liet hij zich leiden door één van de grafrovers die aan de oorsprong lagen van het verschijnen van dit textiel. Dit gaf aanleiding tot één van de belangrijke hoofdstukken in de geschiedenis van de Peruaanse archeologie.

In het noordelijk woestijn gedeelte van Paracas, aan de zuidkust van Peru, ontdekte de assistent van Tello, Mejía Xesspe, op 25 oktober 1927 op de noordflank van Cerro Colorado de begraafplaats Wari-Kayan. 'Wari-Kayan' betekent *heilige plaats van de voorouders*.

Hij ontdekte een eerste groot graf met honderden grafpakketten (fardos). Korte tijd nadien werd een tweede kleinere graftombe gevonden.

De begraafplaats van Wari-Kayan bestond uit een aantal grote ondergrondse grafkamers met gemiddeld 40 mummies. Men veronderstelt dat ieder groot graf eigendom was van één familie of clan die er hun dode voorouders zouden begraven hebben en dit over verschillende generaties heen. Iedere mummie werd omsnoerd met een koord zodat alles op zijn plaats bleef en nadien in verschillende lagen stoffen gewikkeld. Deze stoffen waren zeer fijn geweven en uitzonderlijk mooi versierd. Deze weefsels worden beschouwd als misschien wel het fijnste textiel ooit gemaakt in de geschiedenis van de precolumbiaanse Andesgemeenschappen en zijn tevens de eerste werken die in de Paracas cultuur gekend werden.

Op het einde van de ontdekkingen werden 429 grafpakketten naar Lima gebracht voor verder onderzoek. Beetje bij beetje kwam men tot de vaststelling dat dit textiel geen vergelijk kende: het bestond uit geborduurde stukken (lijkwades en kledingstukken), vergezeld van uitgebreide graf-offers uit verschillende materialen (leder, pluimen, enz.). Het was een unieke verzameling waar men tot op dat ogenblik nog geen weet van had, zowel qua cultuur als datering.

PARACAS TEXTIEL

Gewone mensen werden gewikkeld in een ruw katoenen mantel en begraven op slechts enkele voet onder de grond, omringd door enkele eenvoudige potten. Een leider of voornaam persoon daarentegen, werd gedrapeerd in prachtig textiel. Dit konden meerdere mantels zijn waarvan bepaalde soms meer dan 10 m lang waren: die persoon was dan nog belangrijker. Ook hoofdbanden werden heel veel gebruikt. Rood, groen, goud en blauw waren de kleuren die gebruikt werden en de thema's waren katachtige dieren, vogels, slangen, ...

Offergaven van goud, veren, dierenhuiden en geïmporteerde schelpen werden in de ondergrondse kamer bij de overledene gelegd.

De stoffen van Paracas Cavernas vertoonden vooral Chavin-invloed; die van de Paracas Necropolis vertoonden kantproductie en het 3-dimensionaal weven. Dankzij de vaardigheid in het spinnen, kleuren en weven, worden deze weefsels als de beste in de wereld aanzien.

De kunstenaars baseerden zich op 7 basiskleuren en gebruikten tot 190 verschillende tonen, waarvan er 22 in één enkel werkstuk konden voorkomen. De kleurpatronen werden toegepast op een reeks van gelijkaardige figuren waardoor verondersteld wordt dat de artisten heilige regels moesten volgen.

© Yutaka Yoshii (Paracas Cultuur)

De verschillende technieken van het weven stonden in nauw verband met het gebruik en de functie van het textiel.

De techniek "tejido de aguja" of "naaldweven" lijkt op het eerste zicht op breiwerk, maar is eigenlijk het resultaat van borduurwerk met een naald.

Hierdoor ontstonden kleine 3-dimensionele figuren die realistische afbeeldingen van vogels en bloemen weergaven.

Zij vormen een opvolging van patronen, genaaid aan de hoeken van een kledingstuk zoals een boord met franjes.

© Rodolfo Vera Loayza
Korte cape met franjes

Deze techniek werd ontwikkeld tijdens de Paracas-cultuur, die prachtige mantels ontwierp met 3-dimensionele antropomorfe en zoömorfe figuren maar ook met mythische figuren, geassocieerd met planten en andere elementen.

De grafbundels van de Paracas-Necropolis werden in groepen ingedeeld volgens hiërarchie, kwaliteit en hoeveelheid van de stoffen.

Sommige van deze doeken waren enorm groot en zeer fijn versierd met een veelvoud aan gekleurd borduurwerk, veren ... enz. Soms waren er stoffen van 200 tot 300 m²!

Gewoonlijk is een gemiddeld textiel 2,5 m lang en 1 m breed. Het is dus nog steeds een raadsel hoe dergelijke grote doeken konden gemaakt worden met de gekende handweefgetouwen.

Paracastextiel kan ondergebracht worden in 2 verschillende stijlen: kleurlijnen en kleurblokken. Kleurlijnen werden het eerst gebruikt en bleven praktisch onveranderd gedurende 400 jaar. Deze stijl werd gelijktijdig gebruikt met kleurblokken, verdween langzamerhand en werd volledig vervangen door kleurblokken op het einde van de Paracas periode.

FUNCTIE VAN HET TEXTIEL

Textiel had verschillende functies in het Oude Peru.

De weefsels hadden een praktisch doel zoals het omwikkelen van accessoires en kledij. Daarnaast waren zij een symbool voor schoonheid en status.

Textiel speelt ook een heel belangrijke rol bij het overlijden van een persoon: samen met andere offergaven werd de overledene in grote bundels textiel gewikkeld en begraven. Hierdoor werd het belang van het leven na de dood bij deze culturen duidelijk geaccentueerd.

Andere bedoelingen van de weefsels zijn nog onbekend, maar ze zouden evengoed als eerbetoon hebben kunnen dienen. Een groot deel van het Paracastextiel vormt nog een mysterie.

Merkwaardig genoeg waren er ook stoffen die pas half afgewerkt waren. Ook hierover zijn nog heel wat speculaties in omgang, o.a. het feit dat juist die stoffen voor die bepaalde persoon waren en dus absoluut de overledene mee in het graf moesten begeleiden, wat ook zijn status was. Anderzijds denken archeologen dat de onafgewerkte stukken bedoeld waren om verder af te werken éénmaal de overledene aan de andere kant was aangekomen.

PARACAS/TOPARA CULTUUR EN GEMEENSCHAP

Na de ontdekking werden zowel de begraafplaats als de voorwerpen met deze iconografie toegewezen aan een pre-inca cultuur en omgedoopt naar Paracas Necropolis als verwijzing naar de oude bewoners van deze regio.

Eigenaardig genoeg biedt het Paracas schiereiland geen enkel natuurlijke grondstof die voor exploitatie kon gebruikt worden; het droge gebied waar het land niet kon bewerkt worden bood ook geen vegetatie die bruikbaar was voor de mens. Nu weten we dat diegenen die de woestijngebieden van Paracas gedurende verschillende eeuwen gebruikten vooral leefden in het laagst gelegen gebied in de omgeving van Cadete, Chincha en Pisco, ten noorden van Ica en Nazca. Bij deze laatste kwamen grote oases voor die dicht bevolkt waren.

De wetenschappelijke analyses na de eerste ontdekkingen en vooral de carbon-dateringen vanaf de jaren 1950 toonden aan dat de periode van het gravencomplex Paracas-Necropolis overeenkwam met het begin van Nazcacultuur (fase 1 en 2 of Proto-Nazca) en waarvan de iconografie de figuren van de Paracas-Necropolis weefsels vertoonde. De grafresten van Paracas-Necropolis tonen de samensmelting van de twee stijlen, de ene Nazca genoemd (in het zuiden) en Topara (in het noorden).

ONTMANTELING VAN DE MUMMIE 298

De meeste bundels van de ontdekking in Wari-Kayan werden in Lima verder onderzocht door de ploeg van Tello en werden in 3 categoriën ingedeeld, waardoor de Paracascultuur beter bekend werd.

De restauratiecampagne van het Paracastextiel zette nieuw onderzoek in naar de Paracascollectie. Bij het onderzoeken van de archieven ontdekte men mummie 298 waarvan geen informatie over de opening van de bundel bestond.

Uiteraard heeft men bij huidig onderzoek veel meer technieken ter beschikking dan in de tijd van Tello. Door het openen van deze bundel hoopt men dan ook de kennis van de Paracascultuur sterk uit te breiden en de samenwerking met internationale onderzoekers te versterken.

In dit huidig project hoopt men ook het vervaardigen van deze bundel ter ere van een persoon beter te leren kennen en begrijpen.

Het voorzichtig openen van mummiebundel 298

BIBLIOGRAFIE

-Rebecca Stone Miller: "Art of the Andes" from Chavín to Inca – © 1995 Thames and Hudson – ISBN 0-500-20286-9 – p 50 – p 66;

-Justo Cáceres Macedo: "Tejidos del Perú Prehispánico – Libro II - © 2005 Justo Cáceres Macedo P 348 - p 358; p375 – p 410;

-Roberto Gheller Doig: "Tejidos del Perú Antiguo" : © 2005 Roberto Gheller Doig – Deposito Legal en la Bibliotheca Nacional del Perú No 2005-7115; ISBN 9972-33-211-X p 9 - p 55;

-Margaret Young-Sánchez & Fronia W. Simpson: "Andean Textile Traditions" – papers from the 2001 Mayer Center Symposium at the Denver Art Museum – p 11 – p 98 ISBN 0-914738-52-6;

-Sara Massey: "Inca – Perú – 3000 jaar geschiedenis" Paracas – p 144 – p 145 – © Imschoot, uitgeverij n;V; - ISBN 90-72191-27-7

-Johny Isla "Peru Art from the Chavín to the Inca" – The Paracas culture p. 51 – p 57 ISBN 2-87900-963-4

-MNAAHP: "CONSERVACIÓN DE TEXTILES PARACAS DEL MNAAHP" Convenio Instituto Nacional de Cultura MNAAHP – Musée du Quai Branly, Francia

WAT VOORAF GING

Op 7 april 2005 werd door het Musée Quai Branly en het Instituto Nacional de Cultura (INC) van Peru een persbericht uitgegeven i.v.m. een internationale samenwerking voor het restaureren van uitzonderlijk Paracastextiel.

Het schiereiland Paracas, aan de kust van Peru op ±250 km van Lima, heeft een uiterst droog klimaat waardoor de archeologische restanten van meer dan 2.000 jaar oud uitstekend bewaard zijn gebleven.

In 1927 werden 429 mummiebundels of "fardos" ontdekt door Peruaanse archeologen. Deze bundels bestonden uit geweven en geborduurde doeken en offergaven. Zij werden al snel beschouwd als een uniek patrimonium in de wereld. Dit patrimonium behoort nu toe aan het Nationaal Archeologisch, Antropologisch en Geschiedkundig Museum van Peru (MNAAHP).

In 2008 zal het Musée Quai Branly een groots opgezette tentoonstelling organiseren met unieke Paracasweefsels. Danièle Lavallée, archeologe, onderzoeker-emeritus aan het CNRS, en specialiste inzake Peru, is de commissaris van de tentoonstelling. De tentoonstelling zal opgebouwd worden rond textiel, afkomstig uit de ontdekking van 1927 door de Peruaanse archeoloog Julio César Tello.

In dit kader werd door het museum een samenwerkingsproject opgemaakt met het Nationaal Instituut van Cultuur (INC) in Peru. Hierdoor nam

het Musée Quai Branly de kosten van de restauratie van het textiel voor haar rekening: in het totaal zouden 46 stukken worden gerestaureerd, gesuperviseerd door Peruaanse conservators.

Op 7 april 2005 werden de eerste resultaten van deze campagne voorgesteld aan het Nationaal Archeologisch, Antropologisch en Geschiedkundig Museum van Peru in aanwezigheid van Stéphane Martin, Voorzitter van het Musée Quai Branly en Luis Lumbreras, toenmalig directeur van het INC. Naast de wil en wens om dit kostbaar textiel te restaureren, was het doel van deze samenwerking vooral het uitwisselen van kennis tussen Frankrijk en Peru, nl. *le projet de coopération internationale au coeur des missions du Musée du Quai Branly*.

De Paracastentoonstelling in Parijs zal ook een documentaire brengen over de verschillende periodes van de restauratiecampagne tijdens die twee jaren onder leiding van Carmen Thays, Hoofd van het Departamento de textiles del Museo Nacional de Historia, Arqueología y Antropología,

Gelijklopend met de Paracastentoonstelling presenteert het Musée Quai Branly "Elena Izcue (1889-1970): Lima / Montparnasse, het Peru van de jaren 20".

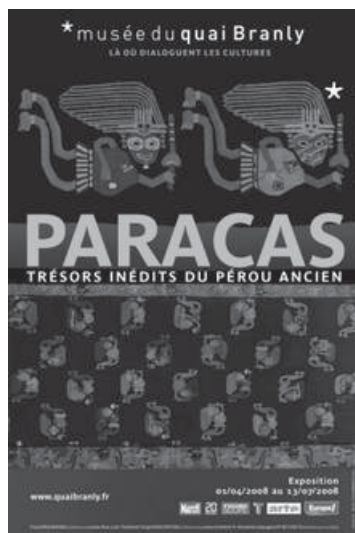
Haar schilderwerken en grafieken van de jaren 30 zijn sterk beïnvloed door de kunst van het precolumbiaans textiel, voornamelijk die van Paracas, waarvan zij de motieven in haar werken overneemt. Zodoende kan de bezoeker door de tijd heen de invloed van de Paracascultuur ervaren.

Zaterdag 14 juni 2008

BEZOEK TENTOONSTELLING

P A R A C A S
TRÉSOR INÉDITS DU PÉROU ANCIEN

Van 1 april tot 20 juli loopt deze tentoonstelling in het Musée Quai Branly te Parijs. Een groot aantal weefsels van de Paracascultuur uit de vindplaats Wari Kayan werden in Frankrijk gerestaureerd en nu uitzonderlijk tentoongesteld. De weefsels uit de Paracascultuur behoren tot de mooiste ter wereld. Bij die gelegenheid bezoeken we natuurlijk ook de permanente collectie van het museum. Nadien brengen we nog een bezoek aan Galerie Mermoz.

Onze vereniging organiseert een geleid bezoek op zaterdag 14 juni (groepen zijn niet toegestaan op zondag). Het definitief programma wordt zo snel mogelijk opgesteld en aan onze leden doorgemailed of toegestuurd. Hou de datum alvast vrij en laat ons nu reeds weten of u belangstelling heeft op telefoonnummer 014/61.15.67 of mail naar jdaelman@hotmail.com

UW BIJDRAGE 2008 !!!

- O -** U heeft uw bijdrage voor het werkjaar keurig betaald, waarvoor onze dank.
- O -** Wij hebben uw bijdrage voor 2008 **nog niet** ontvangen. Vergeten? Geen nood. U kunt dat nog vlug regelen door het storten van **27 Euro** op rekening **320-0227942-62** van het Instituut voor Amerikanistiek vzw. Bij het storten van 50 Euro of meer wordt U meteen steunend lid.

Wij danken U bij voorbaat.